

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

14 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Załucki (przewodniczący)

SSN Dariusz Pawłyszczke

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 14 lutego 2024 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej I. spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z 9 kwietnia 2021 r., I ACa 1183/20,

w sprawie z powództwa S. w W.

przeciwko I. spółce akcyjnej w W.

o nakazanie,

1. oddala skargę kasacyjną;

2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2 700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanej niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 września 2020 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu nakazał pozwanemu udzielenie informacji oraz udostępnienie dokumentów niezbędnych do określenia wysokości opłat, których powodowa organizacja zarządzająca prawami autorskimi i pokrewnymi zamierza dochodzić od pozwanego.

Strona pozwana w apelacji zaskarżyła wyrok w całości i wniosła o oddalenie powództwa.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z 9 kwietnia 2021 r. oddalił apelację; zasądził od strony pozwanej na rzecz strony powodowej koszty postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu Sąd ten podkreślił, że sąd pierwszej instancji w sposób prawidłowy zgromadził materiał dowodowy w sprawie i na jego podstawie poczynił właściwe i wystarczające ustalenia faktyczne. Sąd Apelacyjny uznał za własne ustalenia w zakresie materiału dowodowego, poczynione przez sąd pierwszej instancji.

Zgodził się jednak z apelującym, że podstawy prawnej wyroku nie mógł stanowić art. 105 ust. 2 Prawa autorskiego (dalej także jako p.a.), gdyż został on uchylony jeszcze przed wniesieniem pozwu. Odpowiednik art. 105 ust. 2 p.a. znajduje się obecnie w art. 48 ustawy z 15 czerwca 2018 r. o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi (dalej jako UoZZ) i ten właśnie przepis stanowi podstawę prawną rozstrzygnięcia. Treść ostatnio powołanego przepisu jest identyczna z art. 105 ust. 2 p.a. Zgodnie z art. 48 UoZZ, w zakresie swojej działalności organizacja zbiorowego zarządzania może się domagać udzielenia informacji oraz udostępnienia dokumentów niezbędnych do określenia wysokości dochodzonych przez nią wynagrodzeń i opłat.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że w sprawie zostały spełnione wszystkie przesłanki zastosowania przywołanego przepisu art. 48 UoZZ. Strona powodowa posiada legitymację czynną, ponieważ jest organizacją zbiorowego zarządzania na mocy decyzji Ministra Kultury i Sztuki z 9 lipca 2010 r. Strona pozwana bezzasadnie

podważała swoją legitymację bierną w niniejszym postępowaniu, zarzucając przy tym naruszenie art. 48 UoZZ w zw. z 20 ust. 1 pkt 1 p.a. i art. 5 ust. 2 lit. b dyrektywy 2001/29 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym.

Sąd odwoławczy podkreślił, że prawodawca w art. 48 UoZZ nie zdecydował się na wprowadzenie ograniczeń w zakresie podmiotów, do których organizacja zbiorowego zarządzania może zwrócić się z żądaniem udzielenia informacji i udostępnienia dokumentów. W niniejszej sprawie strona pozwana jest tym podmiotem, którego informacje bezpośrednio dotyczą i powinna być w ich posiadaniu.

Bez znaczenia jest, czy strona pozwana jest producentem lub importerem urządzeń i czystych nośników, o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt 1 i 3 p.a. Ten przepis nie stanowi podstawy prawnej niniejszego postępowania. Tym samym obowiązkiem strony powodowej nie było wykazywanie, czy strona pozwana jest podmiotem, od którego należy pobierać opłaty w myśl art. 20 p.a.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego strona powodowa, jako organizacja zbiorowego zarządzania, może żądać informacji służących do ustalenia opłat, wynikających z art. 20 p.a., ale niekoniecznie od podmiotów, o których tam mowa. Przepis ten bowiem stanowi, że producenci i importerzy powyższych urządzeń i nośników są obowiązani do uiszczania opłat. Obowiązek ten jest powiązany z wprowadzeniem urządzenia lub nośnika do obrotu w Polsce w taki sposób, aby umożliwić korzystanie z tych urządzeń dla własnego użytku osobistego. Prawo polskie nie wiąże obowiązku uiszczania tych opłat z faktem, czy dany podmiot jest nabywcą urządzenia. Opłaty są bowiem należne od importerów niezależnie od tego, jak przebiega następnie system dystrybucyjny, czy te urządzenia i nośniki są sprzedawane konsumentom (odbiorcom końcowym), czy innym podmiotom, prowadzącym działalność gospodarczą. Ponadto obowiązek uiszczania opłat przez importerów jest także niezależny od tego, z jakiego kraju Unii Europejskiej lub z państwa trzeciego są sprowadzane te urządzenia.

W świetle art. 48 UoZZ, roszczenie informacyjne może okazać się nieuzasadnione, jeżeli wszystkie niezbędne organizacje zbiorowego zarządzania

prawami autorskimi informacje zostały przekazane, a dokumenty udostępnione. Sytuacja taka nie zaistniała jednak w rozpoznawanej sprawie.

Sąd Apelacyjny nie zgodził się z pozwaną, że żądane przez powoda informacje są zbędne. Sąd odwoławczy podzielił stanowisko strony powodowej i Sądu pierwszej instancji, że bez szczegółowej dokumentacji nie będzie mogła ustalić, czy sprzedawane przez pozwaną urządzenia i czyste nośniki są sprowadzane z państwa Unii Europejskiej czy też nie; czy te urządzenia oraz czyste nośniki są sprzedawane na rynek krajowy czy za granicę; czy importowane urządzenia są przeznaczone do użytku profesjonalnego czy osobistego.

Bez znaczenia dla sprawy pozostaje to, że stworzenie takich informacji jest czasochłonne. Nie jest to argument, mogący przemawiać za bezzasadnością roszczenia również z tego powodu, że nie jest to pierwsza sprawa o udostępnienie informacji i dokumentów, wystosowana przeciwko pozwanej. Dotychczasowe zaniedbania pozwanej nie mogą wpływać na pozbawienie strony powodowej realizacji jej uprawnienia z art. 48 UoZZ.

Skarga kasacyjna, wniesiona przez pozwaną, została oparta o naruszenie przepisów postępowania oraz przepisów prawa materialnego. Jeśli chodzi o naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), zarzucono naruszenie przepisu art. 378 §1 k.p.c. oraz 387 § 2¹ pkt.2 k.p.c. poprzez nierozpoznanie przez Sąd Apelacyjny zarzutu apelacji, dotyczącego niezgodności przyjętego w prawie polskim systemu finansowania godziwej rekompensaty z tytułu kopiowania utworów w ramach dozwolonego użytku osobistego, uregulowanego w art. 20 p.a., z artykułem 5 ust.2 lit. b) dyrektywy 2001/29 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (dyrektywa 2001/29)

Naruszenie prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), zdaniem pozwanej, dotyczyło 1) przepisu art. 48 UoZZ poprzez jego błędną wykładnię oraz przyjęcie, że przepis ten może stanowić wyłączną podstawę roszczenia informacyjnego organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi (OZZ) bez powiązania go z odpowiednim przepisem prawa materialnego, przyznającym tym organizacjom

prawo do wynagrodzenia lub opłat, w celu ustalenia których dochodzi w danej sprawie roszczenia informacyjnego; 2) przepisu art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (dyrektywa 2001/29) poprzez jego niezastosowanie do oceny zgodności z prawem unijnym przepisu art. 20 ust. 1 pkt. 1 i 3 p.a. oraz przyjęcie, że powodowi przysługiwało roszczenie informacyjne w stosunku do powoda, mimo niezgodności przyjętego w prawie polskim systemu finansowania godziwej rekompensaty z tytułu kopiowania utworów w ramach dozwolonego użytku osobistego, uregulowanego w art. 20 p.a., z artykułem 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29.

W oparciu o w.w. podstawy skargi kasacyjnej wniesiono o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpatrzenia oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę wniesiono o odmowę jej przyjęcia do rozpoznania, a w razie przyjęcia - o jej oddalenie wraz z wnioskiem o zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na uwzględnienie.

Poza zakresem niniejszego postępowania była kwestia przyjętego w prawie polskim systemu finansowania godziwej rekompensaty z tytułu kopiowania utworów w ramach dozwolonego użytku osobistego, uregulowanego w art. 20 p.a. oraz jej zgodność z art. 5 ust. 2 lit) b Dyrektywy. Powodowa organizacja domagała się od pozwanej tylko wypełnienia obowiązku informacyjnego, a nie opłat ani innych roszczeń pieniężnych.

Art. 20 p.a. ustanawia opłaty należne od producentów i importerów urządzeń odtwarzających i czystych nośników. Opłaty te służą m.in. zapewnieniu godziwej rekompensaty dla podmiotów praw autorskich za dopuszczenie w polskim prawie

zwielokrotniania na dowolnych nośnikach przez osoby fizyczne chronionych utworów do prywatnego użytku. Możliwość takiego ograniczenia praw wyłącznych do zwielokrotniania utworu, określonych w art. 2 Dyrektywy, została przewidziana w art. 5 ust. 2 lit. b Dyrektywy, lecz pod warunkiem zapewnienia podmiotom praw autorskich „godziwej rekompensaty”. Ten przepis Dyrektywy nie określa źródła finansowania „godziwej rekompensaty”. Możliwe jest badanie zgodności opłat należnych organizacjom zbiorowego zarządzania z tym przepisem, tj. czy są one „godziwe”, lecz przepis ten nie może być podstawą do oceny zgodności opłat przewidzianych w art. 20 p.a. z prawem UE. Opłaty z art. 20 p.a. są w istocie szczególnym rodzajem podatku od importu i produkcji urządzeń odtwarzających i czystych nośników. Opłaty te byłyby zgodne z art. 5 ust. 2 lit. b Dyrektywy nawet, gdyby wpływy z nich w ogóle nie służyły podmiotom praw autorskich. Obowiązkiem państw członkowskich UE, które wprowadzają wyjątki do wymogu zgody uprawnionego podmiotu na zwielokrotnienie, jest zapewnienie „godziwej rekompensaty” tym podmiotom, przy pozostawieniu państwom członkowskim określenia sposobu finansowania rekompensaty.

Ponadto, jak trafnie zarzucono w odpowiedzi na skargę kasacyjną, zgodność art. 20 ust. 1 p.a. z art. 5 ust. 2 lit) b Dyrektywy była już w przeszłości przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego. W uchwale z dnia 26 października 2011 r., III CZP 61/11 Sąd ten orzekł, że art. 20 ust. 1 pkt 2 p.a. w obecnym brzmieniu nie pozostaje w sprzeczności z treścią dyrektywy 2001/29/WE, a jedynie nie odpowiada dokładnie wszystkim jej przepisom. To samo można odpowiednio odnieść do porównania treści i celu art. 20 ust. 1 pkt 2 p.a. ze stanowiskiem TSUE w sprawie „Padawan”.

Analogiczne stanowisko co do zgodności art.20 p.a. z Dyrektywą przyjęto w orzecznictwie sądów powszechnych (np. w powołanym w odpowiedzi na skargę wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8 lutego 2011 r., sygn. akt: I ACa 924/10).

Również Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie zakwestionował zgodności art. 20 ust. 1 p.a. z prawem unijnym. Jednocześnie wydawane przez TSUE orzeczenia, dotyczące zgodności z prawem przepisów krajowych

obowiązujących w porządkach prawnych innych państw członkowskich, nie mogą uzasadniać stwierdzenia, że roszczenie informacyjne Powoda, zmierzające do uzyskania informacji niezbędnych do ewentualnego sformułowania roszczeń o zapłatę z art. 20 ust. 1 p.a. jest bezzasadne.

Ponieważ już wyżej zaznaczono, że podnoszona przez pozwaną argumentacja dotyczy systemu finansowania godziwej rekompensaty, a przedmiotem niniejszego postępowania jest roszczenie informacyjne, uregulowane w art. 105 ust. 2 p.a. (do dnia 18 lipca 2018 r.) oraz art. 48 UoZZ (od dnia 19 lipca 2018 r.), w dalszej części uzasadnienia Sąd pominie tę kwestię, jako nie mającą znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Nie zasługuje na uwzględnienie sformułowany przez pozwaną zarzut błędnej wykładni art. 48 UoZZ poprzez uznanie, że stanowi on jedyną podstawę roszczenia informacyjnego.

Pozwany wywodzi, że powód, występując z roszczeniem informacyjnym, musi każdorazowo wykazać istnienie podstawy prawnej do dochodzenia wynagrodzeń lub opłat. Jego zdaniem Sąd, badając sprawę, jest zobowiązany do badania podstawy materialnoprawnej do ewentualnego dochodzenia przez Powoda od Pozwanego opłat od urządzeń i czystych nośników. Zdaniem Pozwanego, Sąd powinien więc wziąć pod uwagę (czego nie zrobił) zarzut niezgodności przyjętego w prawie polskim systemu finansowania godziwej rekompensaty z tytułu kopiowania utworów w ramach dozwolonego użytku osobistego, uregulowanego w art. 20 p.a. z art. 5 ust. 2 lit) b Dyrektywy. Pozwany zaznaczył, że zasadność roszczenia informacyjnego z art. 48 ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi (UoZZ) musi być rozpatrywana w powiązaniu z przepisem art. 20 ust. 1 pkt. 1 i 3 Prawa autorskiego".

Zaprezentowane przez Pozwanego stanowisko jest oczywiście błędne.

Ponownie należy podkreślić, że roszczenie informacyjne, uregulowane w art. 48 UoZZ (do dnia 18 lipca 2018 r. w art. 105 ust. 2 p.a.), posiada oddzielnie uregulowane przesłanki, nie dotyczy on roszczenia o zapłatę. Jak już wspomniano, roszczenie informacyjne nie musi być kierowane bezpośrednio do naruszcyciela, ale może być kierowane do każdego podmiotu, który posiada lub powinien posiadać przedmiotowe informacje. Jest to o tyle istotne, że skutkiem roszczenia

informacyjnego może, ale nie musi być, wytoczenie powództwa o zapłatę; w razie wytoczenia- może ale nie musi być ono skierowane przeciwko pozwanemu w sprawie o roszczenie informacyjne.

Analogiczne stanowisko w przedmiotowym zakresie zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 stycznia 2017 r. orzekając, że art. 105 ust. 2 p.a. nie wynika obowiązek każdorazowego uprawdopodobnienia przez OZZ, że przysługuje jej wobec naruszcyciela roszczenie o zapłatę, któremu ma służyć roszczenie informacyjne. Również w wyroku z dnia 6 lipca 2016 r., IV CSK 653/15 (nie publ.) Sąd Najwyższy przyjął, że takiej powinności nie potwierdza wykładnia gramatyczna przepisu. Ustawodawca nie wprowadził bowiem wprost zastrzeżenia tej treści, a nie można go wywieść pośrednio ze zwrotu „niezbędnych do określenia wysokości dochodzonych przez nią wynagrodzeń i opłat”. W przepisie jest mowa o „niezbędności”, czyli potrzebie identyfikowanej celem (tu: ustalenia wysokości), a nie na powinność wykazania istnienia zobowiązania pozwanego.

Skarga kasacyjna pozwanej, obejmując zagadnienia związane bezpośrednio z roszczeniem o zapłatę i sposobem jego uregulowania w prawie polskim, nie dotyczy de facto niniejszego postępowania, które obejmuje jedynie roszczenie informacyjne. Zupełnie poza przedmiotem sprawy, a co za tym idzie, poza kontrolą SN, pozostaje argumentacja, dotycząca niezgodności przyjętego w prawie polskim systemu finansowania godziwej rekompensaty z tytułu kopiowania utworów w ramach dozwolonego użytku osobistego, uregulowanego w art. 20 p.a., z artykułem 5 ust. 2 lit) b Dyrektywy. Pozwany w żaden sposób nie odniósł tej argumentacji do roszczenia informacyjnego, które było przedmiotem niniejszego postępowania.

Mając na względzie zaprezentowane argumenty, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną, nie znajdując okoliczności, które obowiązuje jest brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na zasadzie odpowiedzialności za wynik sporu – na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 w zw. z art. 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. oraz w zw. z § 2 pkt 6 oraz § 4 ust. 1 pkt

8 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

[SOP]

[ał]